

Zápis z jednání Výboru pro naplňování strategie romské integrace

ze dne **6. října 2021**

13.00 – 15:00

místo konání: **online**

Přítomni: Beňák David, Mgr. Ph.D., DiS.; Benešová Markéta, Mgr.; Holý Dalibor, Mgr.; Hrdlička Ferdinand, Mgr.; Husák Jan, Mgr.; Marcinová Iveta, Ing. (zástup); Mazal Rostislav, Ing.; Pavelka Jan Mgr.; Polák Adolf, Mgr.; Ščuková Zuzana, Mgr.; Škarka Daniel, Bc.

Omluveni: Baršová Andrea, Ph.D.; Gažiová Ladislava, MgA.; Herman Daniel, Mgr.; Jaklová Dana, MgA.; Miko Jaroslav; Navrátil Jiří, MBA.; Pavel Petr, M.A.; Petroková Helena, Ing.; Pospíšil David, Mgr.; Slováková Radka, Mgr; Strouhal Václav, DiS.; Vlčková Gabriela, Mgr.

Přizvaní hosté: Pati Viktor, Mgr.; Čermák Vladimír, Ing.

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „RVZRM“) a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „RVNM“): PhDr. Kocanda Martin, Ph.D.; Krejčová Kateřina, M.A.; Tuzar Vojtěch, Bc.

Přivítání a zahájení jednání

Předseda Výboru pro naplňování strategie romské integrace (dále jen „Výbor“), Jan Husák, zahájil jednání Výboru a přivítal přítomné členy, včetně hostů. Dále předseda představil program jednání, proti němuž nikdo z účastníků nevznesl námitky.

Program:

1. Představení Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021 - 2030
2. Role Výboru pro naplňování strategie romské integrace
3. Diskuze o možné úpravě Statutu Výboru pro naplňování strategie romské integrace
4. Volba místopředsedkyně / místopředsedy
5. Závěr

1. Představení Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021 - 2030

Předseda Výboru Jan Husák na úvod zdůraznil, že v mnoha oblastech života Romů jsou i nadále vykazovány alarmující výsledky svědčící v neprospěch dosud realizovaných obecných opatření. Agentura Evropské Unie pro základní práva (FRA) např. odhaduje počet Romů mezi 18 – 24 lety, kteří v ČR předčasně odcházejí ze vzdělávání, na 72%. Tatáž zpráva z předchozího období před zhruba 5 lety hovořila o odhadu 43%. Ukazuje se, že zatímco u Romů trend odchodů ze vzdělávání stoupá, u většinové populace se pohybuje stabilně kolem 6 %. Podobná nerovnost mezi majoritou a Romy se objevuje také v oblasti bydlení, zaměstnanosti nebo přístupu ke zdravotní péči. Ve srovnání s jinými strategickými dokumenty, které navazují na určitý progres, se v případě tzv. „romských strategií“ trvale ocitáme ve stavu velmi podobnému stavu v roce 1997: pokrok je nedostatečný a pokud ho bylo v dílčích oblastech dosaženo, ztrácí se v množství problémů, kterým Romové musejí čelit.

Dále Jan Husák podrobně představil novou Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategii romské integrace) 2021 – 2030 (dále jen „Strategie“), která byla schválena vládou dne 10. května 2021. Zrekapituloval cíle, které si dokument klade, a které byly formulovány tak, aby pokryly základní problematické oblasti definované (nejen) zástupci romské občanské společnosti:

- Snížit míru anticiganismu
- Zvýšit úroveň dosaženého vzdělání Romů
- Zajistit rovný přístup Romů ke kvalitnímu bydlení

- Zajistit rovný přístup Romů k zaměstnání
- Zajistit rovný přístup Romů ke kvalitní zdravotní péči a sociálním službám
- Průřezový strategický cíl: Zajistit kapacity a zdroje pro implementaci Strategie

Dále Jan Husák představil stávající pracovní orgány RVZRM:

- Výbor zdravotně-sociální
- Výbor pro zaměstnanost Romů
- Výbor pro naplňování strategie romské integrace
- Monitorovací výbor pro činnost Agentury
- Výbor pro vzdělávání Romů
- PS pro mládež a další politiky EU vůči Romům
- PS pro bezpečnost

Zdůraznil přitom, že pracovní orgány byly vytvořeny tak, aby pokrývaly prezentované cíle Strategie, přičemž problematika anticiganismu je tématem, který je přítomen ve všech oblastech, a věnují se mu tedy všechny pracovní orgány.

2. Role Výboru pro naplňování strategie romské integrace

Jan Husák se dále zaměřil na roli Výboru. Uvedl, že Výbor nemá sloužit pouze ke kritickému vyjádření stavu, v němž se Romové a Romky nacházejí, ale má být prostorem k impulzu k vytváření vhodnějších podmínek, které povedou nejen k naplňování cílů strategie, ale též k systémovým zlepšením.

Podle Jana Husáka se dnes často občanská společnost stává němým pozorovatelem politik, které mají přímý či nepřímý dopad na Romy. Takto si však Romové participaci nepředstavují. Často nejsou vpuštěni k designu samotných klíčových částí dokumentů a místo toho jsou jim předkládána hotová díla k odsouhlasení. Jan Husák zdůraznil, že podíváme-li se na znění Statutu Výboru, zjistíme, že participativní přístup se očekává pouze v případě tvorby vymezených dokumentů. V ostatních případech jsou Romové odsunuti do role sledujících. Jan Husák proto nabídl ke zvážení, zda současné znění Statutu Výboru je dostačující v souvislosti s plněním úkolů a očekáváními, které jsou do Výboru vkládány, a nepotřebuje-li revizi. Jan Husák uvedl, že participativní přístup je založen na předpokladu

aktivního a důstojného partnerství při tvorbě a realizaci a vyhodnocování státní strategie. Zároveň připomněl, že je povinen ústy zástupců občanské společnosti upozornit, že sledování plnění tohoto dokumentu bude průběžně prováděno i romskou občanskou společností a že v případě neplnění nebo obcházení jeho plnění na to bude romská občanská společnost upozorňovat příslušné orgány a vyžadovat nápravu.

Jako úspěch v souvislosti se stávající Strategii uvedl Jan Husák přijetí specifického cíle iv j) Nařízení evropského parlamentu a Rady o Evropském sociálním fondu plus (ESF+): „*Prosazovat socioekonomickou integraci marginalizovaných skupin jako jsou Romové.*“ Přijetím tohoto specifického cíle jsou nejen zohledněny potřeby konkrétních skupin Romů a je dbáno na jejich rozmanitost, ale předpokládá se i zlepšení stanovování cílů, shromažďování údajů, monitorování a podávání zpráv. K tomu je ale potřeba, aby Romové byli zastoupeni v pracovních orgánech resortů, a byla tak zajištěna provázanost resortních dokumentů s vnitrostátní strategií Romů.

Na závěr svého příspěvku se Jan Husák obrátil na přítomné zástupce ministerstev s dotazem, do jaké míry počítají s účastí zástupců romské veřejnosti ve svých pracovních orgánech, a do jaké míry jsou strategické dokumenty resortů provázány s vnitrostátní strategií Romů, případně zda resorty plánují vytvořit akční plán či jiný dokument, který převezme cíle obsažené ve Strategii. Jan Husák rovněž poděkoval řídicímu orgánu Operačního programu Zaměstnanost za příkladnou spolupráci.

Slovo si vzal Rostislav Mazal z řídicího orgánu Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který uvedl, že s předsedou Janem Husákem a zástupci romské občanské společnosti se již v minulosti setkali a výsledkem byla domluva o jmenování zástupců do Pracovního týmu pro sociální integraci, tedy do skupiny, která připravuje parametry výzev v oblasti sociální integrace. Dále Rostislav Mazal počítá s tím, že řídicí orgán bude přispívat k naplňování některých bodů ze Strategie, ať už jednotlivými projekty, které budou moci být realizované, tak především přes koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení a dedikované alokace pro 3 oblasti pro sociální vyloučení v IROP: (1) sociální infrastruktura, (2) vzdělávací infrastruktura, (3) sociální bydlení.

Rostislav Mazal dále uvedl, že to, zda byly podmínky nastaveny rozumně, je možné ohlídat prostřednictvím zástupců romské občanské společnosti v pracovním týmu, který na nejnižší pracovní úrovni diskutuje parametry, jako jsou podporované aktivity, způsobilé výdaje a povinné přílohy atd. Dále uvedl, že žádný akční plán vůči Strategii není plánován z důvodu současného financování 15 různých témat a z toho plynoucích omezených kapacit.

Slovo si dále vzala Iveta Marcinová zastupující Helenu Petrokovou, za Operační program Zaměstnanost (OPZ). Uvedla, že jednání probíhají dlouhodobě a je počítáno s tím, že naplňování principů a Strategie bude probíhat plynule a členové občanské společnosti budou pravidelně zváni k přípravě specificky zaměřených výzev. V tomto ohledu je již spolupráce i komunikace dobře nastavená, nemělo by proto dojít k opomenutí nějakého tématu. První výzvy zaměřené na určité body ve Strategii proběhnou v příštím roce.

Ferdinand Hrdlička za MŠMT uvedl, že poradou vedení byl již schválen materiál, který definuje seznam platforem a v nich zastoupených subjektů v OP JAK. RVZRM bude mít člena v Monitorovacím výboru, Plánovací komisi programu hlavní a Plánovací komisi programu pro prioritu 2, která se týká regionálního vysokého školství a nezahrnuje excelentní vědu a výzkum a výzkumné aktivity. Co se týká Strategie, Ferdinand Hrdlička uvedl, že s členy RVZRM dlouze diskutovali jednotlivá opatření Strategie a členové RVZRM byli rovněž přizváni k vyjednávání k Národnímu plánu obnovy. MŠMT žádné akční plány k naplňování SRI nechystá. Ferdinand Hrdlička dále uvedl, že předmětná problematika je v dokumentech MŠMT provázána a Strategie byla v rámci resortu diskutována i během přípravy Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+.

Viktor Patí za řídicí orgán OP JAK (MŠMT) uvedl, že v prvním kvartálu roku 2021 proběhlo jednání s RVZRM, na němž řídicí orgán představil příklady aktivit a návrh intervencí, které chce v OP JAK podporovat. RVZRM s návrhem souhlasila s tím, že dále již budou diskutovány konkrétní aktivity při vyhlášení výzev. V příštím roce jsou jako první z výzev plánovány šablony pro základní, mateřské, střední a vyšší odborné školy. Maximální úsilí je věnováno finalizaci textu operačního programu, vypořádání připomínek Evropské komise a stanovení indikátorové soustavy. Následovat budou věcné schůzky a příprava těchto výzev, kdy je počítáno s přizváním zástupců RVZRM na jednání.

Jan Pavelka (MK) uvedl, že se zapojením romské občanské společnosti MK samozřejmě počítá, je to náplň dotačních projektů. Jan Pavelka zmínil strategický dokument Státní kulturní politika 2015-2020 (s výhledem do roku 2025). V rámci tohoto strategického materiálu jsou jisté momenty, které odkazují na romskou Strategii. Nicméně není to strategický dokument, který by se z velké části či výhradně zabýval touto problematikou, je to pouze jeho součást a žádný další podobný dokument, který by se zabýval touto problematikou, MK k dispozici nemá. Na podporu romské kultury jsou vymezené dotační programy, MK podporuje šíření slova v původních jazycích, v tomto případě romštiny, kulturní aktivity

romské menšiny, jak už největší a nejznámější projekt, jakým je Khamoro, tak jednotlivé kulturní aktivity různých drobných žadatelů, jimiž jsou nejčastěji zapsané spolky.

Dále si vzal slovo předseda Výboru Jan Husák, který připomněl, že schválením Strategie pro Výbor boj nekončí, ale teprve začíná, neboť bez implementace se dokument stává pouze formalitou. Výbor bude proto sledovat jeho plnění a rád se na tomto plnění bude podílet. To byl i důvod dotazu, zda lze počítat s účastí v pracovních skupinách, které se budou podílet na výzvách. Protože Strategie není financována pouze ze zdrojů ESIF, předpokládají se také realizace opatření na národní úrovni např. v oblasti kultury a emancipace. Zároveň dokument obsahuje témata jako anticiganismus, což zase předpokládá spolupráci např. s kanceláří ombudsmana. Při plnění strategických cílů se také velmi počítá s Odborem pro sociální začleňování (dále jen „Agentura“) MMR, která je gestorem mnoha opatření. Jan Husák se proto obrátil na ředitele Agentury Davida Beňáka s dotazem, zda jsou zajištěny kapacity k tomu, aby Agentura mohla plnit to, co je jí uloženo, a zda má k tomu vhodné podmínky.

Ředitel Agentury David Beňák uvedl, že nemá zmocnění hovořit o všech detailech a řada věcí je stále v jednání. V roce 2022 bude Agentura fungovat v tématech spojených s OPZ. Pokud jde o oblast vzdělávání, tam panuje značná nejistota. Zatím jednání nebyla úspěšná. Riziko toho, že oblast inkluzivního vzdělávání nebude Agentura pokrývat, je poměrně značné. Ministerstvo pro místní rozvoj vneslo na státní rozpočet požadavek, ale jakmile byl ústně vysloven, tak byl ihned negován. Jediné, co je přislíbeno, je, že státní rozpočet bude přispívat na prodloužení projektu z OPZ. Již teď je ale zřejmé, že Agentura nebude moci zcela obsáhnout kapacitu, kterou teď má a bude muset personálně snížit kapacitu, tudíž i kapacitu spolupracujících obcí. Ze státního rozpočtu budou hrazena ta místa, která jsou dosud hrazena, což je 10 pracovních úvazků. Koncept financování je bohužel nastaven tak, že 95% nákladů je hrazeno z evropských prostředků, nikoliv ze státního rozpočtu.

Viktor Pati z MŠMT uvedl, že jednání už delší dobu probíhají na ministerské úrovni. V Operačním programu Výzkum, vývoj, vzdělávání (OP VVV) je u systémového projektu v realizaci Agentury závažný auditní nálezh, který je nutné zohlednit v příštím programovém období. V nálezu stojí, že ESIF prostředky saturují běžnou činnost Agentury, která by však měla být financovaná z národních prostředků. Teď je Agentura výrazně dominantně financovaná z evropských prostředků. Tento stav se v této chvíli řeší na úrovni vedení MŠMT a MMR.

Dále si vzal slovo Ferdinand Hrdlička z MŠMT, který uvedl, že ukotvení systémového nástroje pro integraci a řešení problematiky sociálního vyloučení není možné hradit projektově, protože projektové

financování je nestabilní. Občanská část RVZRM by proto měla opakovaně apelovat na vládu, aby vyčlenila na pravidelný provoz Agentury finanční prostředky ze státního rozpočtu, aby činnost Agentury byla zajištěná, aniž by musela pokrývat téměř veškeré pracovníky z prostředků evropských fondů. Ty jsou nesystémovým řešením, protože mohou jednou skončit.

Předseda Jan Husák vyjádřil souhlas s tímto návrhem. Z důvodu neusnášení schopnosti Výboru nebylo možné vytvořit usnesení pro Radu, jakožto nadřízený orgán, jehož prostřednictvím by členové a členky Výboru mohli vznést požadavek na Ministerstvo financí ČR. Jan Husák nabídl možnost hlasování o takovém usnesení per rollam.

3. Diskuze o možné úpravě Statutu Výboru pro naplňování strategie romské integrace

Jan Husák připomněl, že Statut obsahuje výrazy „spolupracuje na vytváření zpráv“ a „sleduje.“ Jan Husák navrhl, zda by nebylo vhodnější upravit Statut tak, aby se v něm objevovalo slovo „iniciuje“, aby Výbor mohl iniciovat změny spojené např. se situací s Agenturou a jejím financováním v následném období. V mezích mezi jednáními by Jan Husák rád upravil Statut ve prospěch větší aktivity Výboru, aby byl orgánem, který iniciuje, povzbuzuje, snaží se měnit k lepšímu atd., nikoliv pouze pasivně sleduje. Jan Husák uvedl, že do příštího jednání navrhne úpravu Statutu, který bude zaslán členům k hlasování per rollam. Dále připomněl, že ve Statutu je uvedeno, že pokud někdo nebude přítomen 2x v kalendářním roce bez náležité omluvy, je to důvod pro vyloučení z Výboru.

Jan Husák také představil potřebu sběru dat, kterou sleduje napříč pracovními orgány RVRZM. Také kolegyně a kolegové z ostatních výborů chtějí získat základnu tematicky zaměřených dat, aby mohli opatření přesněji zacílit a vyhodnocovat. Vzhledem k přijetí specifického cíle iv j) Nařízení evropského parlamentu a Rady o Evropském sociálním fondu plus (ESF+) jsou data integrální součástí vyhodnocování a evropských politik. Jedním ze základních požadavků adresovaným směrem k resortům proto bude, aby se začal tvořit prostor k vytváření metodik pro sledování etnicky senzitivních dat.

Ferdinand Hrdlička (MŠMT) se dotázal, zda bylo v tomto směru vyjednáváno s Úřadem pro ochranu osobních údajů. MŠMT má datovou základnu co se týče vzdělávací politiky do roku 2030 a indikátorovou soustavu, která se vyvíjí k OP JAK. Připomněl však, že MŠMT je nicméně stále orgánem státní správy a musí se pohybovat v rámci zákonných norem a vyhlášek.

Jan Husák potvrdil, že s Úřadem pro ochranu osobních údajů bylo v tomto směru komunikováno a že za určitých podmínek lze sledovat etnická data. Nicméně pokud jsou tato data provázána s konkrétní osobou, kterou lze identifikovat, už by to bylo v rozporu se současnou legislativou. Došlo proto k dohodě se zástupci operačních programů, že zprvu budou data získávána prostřednictvím kvalifikovaných odhadů, stejně jako to už dělá MŠMT. Nicméně kvalifikované odhady jsou dnes k dispozici pouze z oblasti vzdělávání a z jiných tematických oblastí nikoliv. Krajští koordinátoři pro romské záležitosti na jednom z jednání RVRZM hovořili o tom, že kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR v minulosti vykazovaly takovéto odhady o nezaměstnanosti s odhadem množství nezaměstnaných Romů a později od toho upustily. Lze očekávat, že kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR mají takovouto interní metodiku pro sledování kvalifikovaných odhadů, a že lze použít i metodiku kvalifikovaných odhadů MŠMT k počtu dětí na ZŠ a SŠ. Jan Husák zdůraznil, že cílem je získat různé druhy dat z různých oblastí, protože Strategie se týká mnoha oblastí a my z nich nemáme potřebná data. Pokud jsou kvalifikované odhady v souladu se současnou legislativou, proč nemít tuto metodiku jako základ. Úřad pro ochranu osobních údajů byl vystaven dotazu velmi narychlo a nemá ještě ucelený právní názor na to, co všechno musí nastat, aby nedošlo k porušení zákona. Debata ještě bude probíhat, protože je třeba, abychom v budoucnu měli data přesnější, než jenom kvalifikované odhady. Jan Husák se domnívá, že jiná cesta nebude, pokud chceme splnit to, co je teď kladeno v rámci inkluzivních politik zaměřených na Romy na bedra členských států.

Tajemnice Výboru Kateřina Krejčová Jana Husáka krátce doplnila s informací, že v době finalizace Strategie na jaře proběhlo několik jednání kanceláře RVZRM s MPSV o možnostech pilotáže sběru etnicky senzitivních dat na kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR. MPSV se vyjádřilo, že má zájem pilotáž vyzkoušet.

Na závěr tohoto bodu Jan Husák uvedl, že byť se některé cíle a opatření v úkolové části Strategie mají realizovat do roku 2030, předpokládá se, že práce započnou již nyní. Jan Husák se na dalších jednáních Výboru bude ptát na to, jak dalece jsou konkrétní resorty a orgány v plnění konkrétních opatření a členové a členky by na to měli být připraveni.

Ferdinand Hrdlička (MŠMT) dále navrhl přijmout do Výboru jako člena Viktora Patiho za OP VVV, který je zodpovědný za přípravu výzev, s čímž přítomní souhlasili.

4. Volba místopředsedkyně / místopředsedy

Předseda Výboru Jan Husák přešel k poslednímu bodu, jímž je volba místopředsedkyně / místopředsedy a vyzval přítomné zájemce, aby se přihlásili, pokud funkci chtějí vykonávat. Protože se žádný zájemce nenašel, navrhl Jan Husák, že do dalšího jednání osloví kandidáty, zda by přijali nominaci. V případě, že se tak stane, tak se kromě usnesení týkajícího se Agentury bude per rollam ještě hlasovat o usnesení i volbě místopředsedy.

5. Závěr

Jan Husák přítomné upozornil, že přichází období, kdy mají resorty očekávat sérii otázek o tom, jak si vedou v plnění SRI.

David Beňák (Agentura) uvedl, že jen Agentura má zodpovědnost za cca 11 aktivit z úkolové části strategie a na cca 15 má spolugesce, což není malé číslo. Bylo by proto vhodné, zejména u aktivit, kde se vyskytuje spolugesce, pracovat v synergii a buďto na platformě tohoto Výboru nebo jiným způsobem koordinovat práci. Některá zadání totiž nemají konkrétní linii.

Jan Husák uvedl, že na akční plány se resortů dotazoval proto, že předpokládal, že pokud má resort zadán úkol na 9 let, tak si ho rozplánuje a nebude úkoly plnit nahodile. V případě spolugesce by měla být zahájena komunikace o tom, kdo se bude na plnění podílet a jak. Pokud k tomu dosud nebyl vytvořen prostor, bude to třeba řešit v rámci tohoto Výboru, aby byly cíle sladěny a gestoři se dokázali dohodnout na plnění. To všechno nastane na dalších jednáních. Dále upozornil přítomné, že před příštím jednáním zašle písemné dotazy a bude očekávat, že na jednání pak zazní odpověď nebo návrh řešení.

Slovo si dále vzal Jan Pavelka (MK), který souhlasil s Davidem Beňákem ve věci nutnosti koordinace úkolů. I když MK nepatří mezi resorty, které mají největší množství úkolů, je třeba připravit dílčí spolupráci zainteresovaných resortů. Ohledně statutu a změny směrem k aktivnějšímu prvku zašle předsedovi Výboru e-mailem své postřehy ke zvážení.

Na závěr předseda Jan Husák připomněl, že toto setkání bylo seznamovací a jeho účelem bylo nastínit dlouhodobé plány. Byl by nerad, aby Výbor byl pouze místem, kde se budou problémy popisovat, ale

Úřad vlády České republiky

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

chtěl by, aby Výbor aktivně spoluvytvářel podmínky pro zlepšení stavu. Dále poděkoval všem členům a hostům za účast a ukončil jednání Výboru.

Zpracovala: Kateřina Krejčová, M.A., *tajemnice Výboru*

Za správnost: Mgr. Jan Husák, *předseda Výboru*